תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · הגהות מאלפס ישן

הגהות מאלפס ישן על עבודה זרה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הגהות מאלפס ישן על עבודה זרה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הגהות-מאלפס-ישן-על-עבודה-זרה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א. 4
דף א: 4
דף ב. 4
דף ב: 4
דף ג. 5
דף ג: 5
דף ד. 5
דף ד: 6
דף ה. 6
דף ה: 6
דף ו. 6
דף ו: 7
דף ז. 7
דף ז: 7
דף ח: 7
דף ט. 8
דף ט: 8
דף י. 8
דף י: 9
דף יא. 9
דף יא: 9
דף יב. 9
דף יב: 10
דף יג. 10
דף יג: 10
דף יד. 10
דף יד: 11
דף טו. 11
דף טו: 11
דף טז. 11
דף טז: 12
דף יז. 12
דף יז: 13
דף יח. 13
דף יח: 13
דף יט. 14
דף יט: 14
דף כ. 14
דף כ: 15
דף כא. 15
דף כא: 16
דף כב. 16
דף כב: 16
דף כג: 16
דף כה: 16
דף כח: 16
דף לג. 16
דף לח: 17

דף א.

נ"ב וכולהו צריכי דאי תנא לשאת ולתת עמהן ה"א משום דקא חשיבא להו מילתיה ואזיל ומודה אבל לשאול מהם משום דממעטי קא ממעט להו שפיר דמי ואי תנא לשאול מהם משום דחשיבא ליה מלתא ואזיל ומודה אבל ללוות מהם צערא בעלמא אית ליה אמר תוב לא הדרי זוזי ואי תנא ללוות מהם משום דקאמר בעל כרחי מפרענא והשתא מיהא אזיל ומודה אבל ליפרע מהם דתו לא הדרי זוזי אימא צערא אית ליה ולא אזיל ומודה צריכי:

ברונא כצ"ל:

נ"ב הן בלא אידיהן איכא בינייהו ת"ק סבר הן בלא אידיהן ורבנן סברי הן ואידיהן אב"א נשא ונתן איכא בינייהו ת"ק סבר נשא ונתן מותר ורבנן בתראי סברי נשא ונתן אסור ואב"א דשמואל איכא בינייהו דאמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום א' ת"ק סבר דשמואל רבנן בתראי לית להו דשמואל ואב"א דנחום המדי איכא בינייהו דתניא נחום המדי אומר אינו אסור אלא יום אחד לפני אידם ת"ק ל"ל דנחום המדי ורבנן בתראי אית להו דנחום המדי:

דף א:

נ"ב וכמו הא דייקינן בפרק הגוזל בתרא גבי מאי דקתני הושיט ולא קתני תן:

דתניא כצ"ל:

נ"ב דאמרינן התם החולץ למעוברת והפילה רבי יוחנן אמר אינה צריכה חליצה ור"ל אמר צריכה חליצה מן האחין:

דף ב.

נ"ב גבי ההוא צחנתא פי' דג קטן דאתי לסכרא נפק רב הונא בר חננא וחזי ביה קלפי פי' קשקשים ושרייה ורבא אסר דחייש שמא דגים טמאי' וטהורים יש וקשקשים באו מן הטהורים:

דף ב:

נ"ב בכורות דף לא ע"א תמורה דף כא ע"א:

דף ג.

נ"ב פי' זוז:
נ"ב היה ליה למיחש ואפ"ה וכו' כצ"ל:
אסורין כצ"ל:
דבכי כצ"ל:
נ"ב פי' שצלאו בתנור בשני שפודים זה רחוק מזה:
נ"ב פי' שוק של עבודת כוכבים:
נ"ב עובד כוכבים:
תי' אימר נמחק:
לישראל כצ"ל:

דף ג:

לא מן הנהרות ולא מן האגמים תיבות אלו רשומים למחוק:
נ"ב פירות:
צ"ל יהודה:
נ"ב דגבי מעיין תנא שחיי' ולא תנא הנחת פה הלכך לא שייך למתני כיוצא בו גביה:
נ"ב פי' שממעט העובדי כוכבים ומדלדלתו שלוקח בהמטות שמשתמשין בהן:
נ"ב פי' אסור לעשות כתות ביריד דהעובדי כוכבים ניח לזה ואזיל ומודה:

דף ד.

ובכולן כצ"ל:
נ"ב עבודת כוכבים איצטרך לאשמעינן דלא תימא האי לאו לעבודת כוכבים קא בעי לה והא דאמר הכי כי היכי דליזלי גביה וכי יהיה מותר לזבוני ליה קמ"ל דאי פרש ואמר לעבודת כוכבים אמרי' דודאי לעבודת כוכבים בעי להו ואסור לזבוני:
נ"ב פי' הלוה מעות בבני אקרא פי' בבעל נהר א' ששמו אקרא ושם עירם שנוותא:
נ"ב גבי הא דאמרינן לעיל לוקחין מהן עבדים:
נ"ב פי' מאי מצוה יש כאן דנשרי ליה:
נ"ב מסקינן דאפי' עבד עובד כוכבים מותר מפני שמכניסו תחת כנפי השכינה ומשום דממעט להו:
נ"ב פי' הא דאמרינן דלכתחלה אין פודין את ההקדש בשויו היינו דוקא בזמן שבהמ"ק קיים:

נ"ב מותר:

דף ד:

תיבות ואל וכו' המחלוקת רשומים למחוק:
נ"ב שלמים:
כגון מעביר ד' אמות ברה"ר שהוא לבדו עשה עקירה וההנחה:
נ"ב שעשו המלאכה בשנים:
נ"ב גבי אין עמו עובד כוכבים מניחו על החמור דמקשי התם והלא מחמר ומשנינן אמר רב:
נ"ב אמר ר' יוחנן המחמר אחר בהמתו בשבת פטור מכלום הוקשה כל התורה לעבודת כוכבים מה התם עד דעביד בה מעשההכא נמי עד דעביד מעשה:
נ"ב פי' לפי מה שיחזיקו לו טובה:
דהנוטל כלי מהאומן כצ"ל:
נ"ב משום:
תי' ספק רשום למחוק:

דף ה.

וא"ת מאי שנא מלפני דלפני דאמרי' לעיל י"ל דהתם מיירי כגון שאינו מוזהר על לפני עור לא תתן מכשול לפי' אין אנו חוששין אם העכו"ם ימכור לחבירו אבל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוזהרים שלא יבא שום ישראל לידי תקלה על ידינו:
בהמה בטמאה כצ"ל:
נמי כצ"ל:
כשם שהוא אסור למכור להם כך אסור כו' והד"א:
ולא כן כצ"ל:

דף ה:

תי' יבול נמחק:
נ"ב בגמ' ל"ג והיינו אלא מימרא בפני עצמה הוא:

דף ו.

נ"ב דתניא:

נ"ב גבי הא דמבעיא התם אי אוכל מחמת מאכיל צריך נט"י אי לאו ואמרינן התם ת"ש דרב הונא אורי לרב המנונא ואכיל וא"ל אי לאו דרב המנונא את לא ספינא לך מ"ט לאו משום דזהיר ולא נגע (פי' אלמא לא צריך נ"י) לא דזריז קדם ומשי ידיה (פי' וה"ק ליה יודע אני בך שנטלת ידך):
נ"ב איכא:

דף ו:

תי' שנהגו רשום ונ"ב שאמרו:
נ"ב נ"ל הישראל:
נ"ב שפוחתין מכתובתה ז' טרעפקי' בשבת דהיינו טרעפיק ליום לשבעת ימי השבוע:
נ"ב דמוסיפים על כתובתה שלש טרעפיקין בשבת דהיינו חצי טרעפיק ליום לששת ימי השבוע:

דף ז.

עובדא דרבאגבי שבת סתמא הוי כצ"ל:

דף ז:

או יורדין כצ"ל:
תי' תלמידי רשום למחוק:
נ"ב ואיצטריך למיתנא מילדת ומינקה דאי אשמועינן מילדת הו"א בההיא קאמרי רבנן דשרי דלא אפשר משום דאחרות רואות אותה אבל מינקת אפשר דשפי' ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה אימא מודו ליה לר"מ ואי אשמועינן מינקת בההיא קאמר ר"מ דאסור משום דשפי' ליה לדד סם מאבראי וקטלה ליה אבל מילדת דלא אפשר היכא דאחרים עומדי' ע"ג אימא מודי ליה לרבנן צריכי:

דף ח:

נ"ב התוס' דף כז ע"ב וז"ל לחיי שעה לא חיישינן והא דאמרו ביומא מפקחין עליו את הגל בשבת לחוש לחיי שעה אלמא דחיישינן לחיי שעה איכא למימר דהכא והתם עבדינן לטיבותא דהתם אם לא תחוש ימות והכא אם תחוש ולא יתרפא ימות וכאן וכאן שבקינן הודאי למעבד הספק:
נ"ב ומתנו שם:

נ"ב דמקשינן בגמרא דאי רפוי ממון דאמרינן במתני' הוא דבר שאין בה סכנה אלא שיכול העובד כוכבים לקלקלו שתכאב לו יותר ויוציא ממון לרפאותו ורפוי נפשות דבר שיש בו סכנה והאר"י אפי' ריבדא דכוסילתא (פי' כלי שנקרא קרנא דאומנא) ומתרצין אלא רפוי ממון בהמתו רפוי נפשות גופו כדכתב הר"ן לעיל:

נ"ב גבי עובדא דהוי ה' נשים עומדות יחד ובהן שתי אחיות ואדם או לקט כלכלה של פירות ואמר כולכן מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים האחיות אינן מקודשות ומקשינן אחיות הוא דאינו מקודשת הא נכריות מקודשות ה"ד אי דאמר כולכון קני את וחמור הוא ואת וחמור לא קנה:

נ"ב במתניתא קמייתא דהיא אומרת בתולה נשאתני והוא אומר אלמנה נשאתיך אם יש עדים. ומקשינן בגמ' כיון דרוב נשים בתולות נשאות כי לא אתו עדים מאי הוי פי' זיל בתר רובא:

דף ט.

מקיש רוצח לנערה מאורסה מה נערה מאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו כצ"ל:

נ"ב לפי' מה שכתב הר"ן בפ' כל שעה גי' הרי"ף תיהרג ואל תעבור:

ונמצאלמד רוצח מה וכו' כצ"ל והשאר נמחק:

דבר כצ"ל:

מחתה גחלים כן כשאין וכו' כצ"ל:

דף ט:

אמר רב זוטרא וכו' ב סייעתא דשמיא כ"ז מוקף:

נ"ב גבי ההיא דלוקחין בהמה לקרבן ואין חוששין שמא הקצוה לעבודת כוכבים:

דף י.

תחלה כצ"ל:

ונ"ב מר חד מתוק:

נ"ב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לנסך על המזבח ואמרי' למעוטי מאי ואסיקנא למעוטי יין מזוג:

נ"ב שאין דרך לצאת כל הנכנס אלא מן המים נשארו והוציאו היין כי המים שהם כבדים הם נבלעים למטה והיין שהוא קל צף למעלה:

בדרוקא כצ"ל ונ"ב ופי' נותן מים בשמרים. [וכ"ה הב"ח]:
נ"ב משנה פי"א דתרומות:
נ"ב גבי האי עובדא דאמרינן בגמ' דההיא דאגליה ליה קסטא דמיא והיה ניים גבה אתא לגביה דרב חלקיה א"ל הרי אמרו אימת ישן עליהם ואסיקנא דלא הוא דלא אמרי' אימת ישן עליהם:

דף י:

כנדוקאה כצ"ל:
נ"ב אתא לקמיה דרבא אמר למאי ניחוש לה חדא דתנן ג' משקים אסורים וכו' ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל א"ל רב נחמן ר"ש וסכנת נפשות ואת אמרא התורה חסה על ממונן של ישראל מאי ר' שמעון דתניא רבי שמעון אומר אף הציר והדבש יש בהם משום גילוי:
או חותם כצ"ל:
תיבת רב נמתק:
נ"ב פי' שהיה העובד כוכבים המביאו ירא מן הנשיא שהוא שליט ע"פ המלכות:
נ"ב הוה:

דף יא.

נ"ב וחתים:
בפי הכלי כצ"ל:
נ"ב משום האי טעמא:

דף יא:

נ"ב פי' כלי חרס:
פי' אוכף:
ויתן יינו של כותי ביינו של ישראל:
נ"ב פי' מלשון להתגרד בו:
בשזפת בה זפת:

דף יב.

נ"ב בברייתא כצ"ל:

נ"ב מעיקרא:

דף יב:

נ"ב בגמ' גרסי' אמר רב עוירא הני חצבי שחימי דארמאי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרים אמר רב פפי הני כלי חרס פתוותא כו' כדלעיל (שחימי מקרקע שחומתית ריש"א בלעז: פתוותא כלי חרס):
והלכתא כצ"ל:
נ"ב גבי הא דמקשי' אשמואל דאמר תתאה גבר מהא דתנן סכו בשמן של תרומה וכו' דכיון דתם הוא ומבלע בלע אמאי סגי ליה בקליפה ליתסר לגמרי ומשני שאני סיכה וכו':
נ"ב גבי עביט של מימי רגלים שנשבר דבלעו חרסי' ממי רגלים הזבים ועיין בפי' הברטנורה על משנה חרסי' שנשתמש בהן משקין טמאים בפ' ט' דכלים:

דף יג.

נ"ב בגמ' רסי' איירי:

דף יג:

תי' והשלקות רשום למחוק:
נ"ב והשלקות:
נ"ב עור:
נ"ב פי' פליטתן שפולטין ומקיאין שמנונית אחר שבלעו:
נ"ב היסק התנור אפיית הפת תקוני גחלים:
נ"ב אכתפיה דר' שמלאי שמעי' א"ל שמלאי לא היית אמש בבהמ"ד כשהתרנו את השמן:

דף יד.

נ"ב פלטר:
נ"ב משום חתנות:
נ"ב פי' ואיכא למיחש שמא הכניסו בה ראש צפור דרור שהיא טמא ואיכא משום גיעולי עובדי כוכבים:
נ"ב בפרק כל שעה אמר רבא כי הוינא רב נחמן כי הוי נפקי ימי דפסחא אמר לון פוקו וזבינו חמירא דבני חילא:
נ"ב דברים:

נ"ב נסחא משובשת נזדמנה לפניו בדברי הרמב"ם שהרי בנוסחאות שלנו הזכיר שדה וכמו שכתב הכסף משנה:

דף יד:

כשעת כצ"ל:
נ"ב פי' אצל המצרים:

דף טו.

נ"ב אמר רב וכצ"ל בר"ן:
תי' פשיטא רשום למחוק:
תי' לבסוף אסור רשומים למחוק:
נ"ב דאמרי' התם דר' יוחנן ס"ל כלישנא דאמר כל שאינו עולה על שלחן מלכים:
לא הוי בשיל וכי מהפיך ביה בשיל אמאי מותר בשולי עובדי כוכבים נינהו כצ"ל:
נ"ב דאמרינן התם זר שאחז מזלג בידו והכה א' מהאברים שעל המערכה והפך מה שלמעלה למטה חייב מיתה משום והזר הקרב יומת ומקשינן בגמרא היכי דמי אי דלא מהפיך לא מעכיל פשיטא ואי דלא מהפיך בהו נמי מעכיל מאי קא עביד לא צריכא דאי לא מהפיך בהו מעכלי בתרתי שעי והשתא מעכל בחד שעה והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא:

דף טו:

ליה כצ"ל:
נ"ב אפי':
נ"ב לוקחים זרע כרפס וזרע פשתן וזרע תלתן ושורין אותן במים פושרים ומניחים אותם עד שצומקים ומביאים כלים חדשים מלאים מים ושורין בהם עפר נקי ומדבקים בו הזרעונים הללו ואח"כ הולכים לבית המרחץ ותוך זמן מועט זה שעומד שם מלבלבי ועושים פרחים וכשאוכלים ממנו מצטננים מחמימות המרחץ משער ראשם עד צפרני רגלם:

דף טז.

נ"ב הרי זה:
חמפ"ג כצ"ל:

תי' חלב נמחק:
ואין כצ"ל:
נ"ב לאו ודאי טמא דאם כן הוי ספק טומאה ברה"י דספקו טמא ושורפין עליו אלא לסתם רוקים קרי טמא:
נ"ב ואע"ג דספק טומאה ברה"ר ספקו טהור כיון שהוא לח ונדבק בגוף האדם דין רה"י יש לו:
קלפי כצ"ל:
ואסורה:
נ"ב דמקשי' התם מדר' יהודה לדר' יהודה דתנן דג טמא צירו אסור ר' יהודה אומר רביעית בסאתים והאמר ר"י מין במינו לא בטיל:

דף טז:

נ"ב מעשה שהיה כך היה שמצאו כלבית באלפס של בשר ושיילה לר' יוחנן ואמר לטעמי' קפילא ארמאה:
הוה כצ"ל:
נ"ב אין ספק שהר"ן לא היה גורס בכלבית בסתומות אחד בפתוחות שתים כמו שכתוב בנוסחאות שלנו שא"כ לא היה כותב שהרי"ף סמך על פי' הרמב"ם אדרבה הוא מפרש ההיפך עי' בב"י טור יו"ד סימן פ"ג:
נ"ב גבי הא דאמר אביי שהדג שהוא בנהר הנקרא דבב מותר ואמרי' עלה מ"ט:
נ"ב עי' בכ"מ סוף פ"ג מהלכות מאכלות אסורות שמעמיד דברי הראב"ד:
נ"ב פי' דגים מלוחים:

דף יז.

נ"ב בר חיננא:
נ"ב פי' מראה מקום חיתוך שוה אע"פ שאין החתיכות מתחברין יחד:
נ"ב מכלל דדג טמא אית לה עובר:
נ"ב והאי דנקט ביצת השרץ ולא קתני סתם משום דאי לא אשמועינן ה"א אם רקמה משום עוף טמא הוא דאסור ובעי לאתרויי ביה משום שרץ העוף ואי אתרו ביה משום שרץ הארץ לא לקי קמ"ל. וא"ת אי הכי מאי איריא טמאה אפילו טהורה נמי דתניא כל השרץ השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם משום דההיא מדרבנן איירי אבל טמאת השרץ גמור הוא ולוקה:

נ"ב דבפ' אלו טרפות אמר רב אסי שמונה ספיקות הן ופי' ח' עופות יש להן סימני טהרה אלא שאין קורקבנו נקלף ביד כ"א בסכין ומספקא לן אי קלוף כי האי הוי קלוף אי לא ואי ס"ד דסמנים הן מדאורייתא אמאי מספקא ליה לרב אסי בהני לבדוק בבצייהו:
נ"ב קרבי:

דף יז:

נ"ב משום הכי מקשי' ולבדוק בסימנים ומתרצי' בחתוך פי' דליכא למיקם אכודרת ועגולגולת הדר פריך ולבדוק בחלבון וחלמון ומשני בטרופות בקערה ופריך תו:
כולי' עלמא כצ"ל:
תי' הנשמעים רשום למחוק ונ"ב הנודעים:
נ"ב דמודה דאזלינן בתר רובא דליתא קמן:
נ"ב כולן מוכרות בשר שחוטה וא' מוכרת בשר נבילה ונמצא בשר בארץ אזלי' בתר רובא והיינו רובא דאיתא קמן דהא חזי' מרובא דהיתרא אבל גבי קטנים דעלמא דאינם סריסים הוי רובא דליתא קמן:
נ"ב אם י"ב מהם מזכים וי"א מחייבים זכאי:
נ"ב גבי ההיא דתינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו (פי' וידוע שנטל מן העיסה) ר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח (פי' בשרצים ונבלות) והוינן בה מ"ט דר"מ קסבר רוב תינוקות מטפחין ומעוט אין מטפחין ועיסה בחזקת טהרה עומדת וסמיך מעוט' לחזקה אתרע ביה רובא ורבנן מעוט' כמאן דליתא דמי וחזקה ורובא רובא עדיף:

דף יח.

נ"ב מאליה:
נ"ב כיון דק"ל כר' יוחנן דאמר עבודת כוכבים שנשברה מאליה אסורה:
תי' דאין נמחק:
תי' אין נמחק:
לרי"ף כצ"ל:

דף יח:

תושב כצ"ל:

נ"ב בגמ' בעי למילף מהכי דגר תושב נמי מבטל ומש"ה קאמר מאי עובדה ומאי שאינו עובדה אילימא אידי ואידי עובד כוכבים היינו וכו' אלא לאו עובדה עובד כוכבים ושאינו עובדה גר תושב ומשנינן לא לעולם אימא אידי ואידי עובד כוכבים:

רישא כצ"ל:

סיפא כצ"ל:

נ"ב דמחלוקת דחכמים ור"מ דחכ"א דגר תושב כל שקיבל עליו ז' מצות בני נח ורמ"א כל שקבל בפני ג' חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים אחרים אומרים כל שקיבל עליו כל מצות האמורים בתורה חוץ מאיסור נבילות:

נ"ב כל:

מבטל דלאו בר מיניה לא מבטל כצ"ל:

נ"ב ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תעשה המנורה חזר וכלל:

דף יט.

ואמר כצ"ל:

דף יט:

נ"ב במרחץ אין משיבין במרחץ:

נ"ב משום דשקלי' וטרי' בגמ' מאי גנובתיה דאיכא מאן דאמר גנובתיה דא"ל אעומדת על פי הביב וכו' ואיכא מ"ד דגנובתיה מאי דא"ל אני לא באתי בגבולה וכו' ומסקנא דגמ' דגנובתי' מהכא דא"ל אין אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי וכו':

תי' נמי רשום למחוק:

נ"ב פי' שלא יהיו נאסרים כיון שקרקע עולם הן:

דף כ.

תי' אחר רשום למחוק:

נ"ב בני:

נ"ב כתב כסף משנה פ"ח מהל' עבודת כוכבים שאפשר שהיה לו להרמב"ם גירסא דמסיימ' דבני רבי חייא שרו והלכ' כוותייהו לגבי ר"י:

כלגבוה כצ"ל:

נ"ב דאמר:

נ"ב ופשיט להא בעיא אם יש נעבד במחובר לגבוה מק"ו ומה אתנן זונה שמותר בתלוש להדיוט אסור במחובר לגבוה דכתיב לא תביא אתנן זונה וכו' ל"ש תלוש ול"ש מחובר נעבד שאסור בתלוש להדיוט אינו דין שאסור במחובר לגבוה:
והרב כצ"ל:
ואפשר כצ"ל:
נ"ב גבי הא דבעי רב פפא המשתחוה לבהמה קרניה מה הן לחצוצרות שוקיה מה הן לחלילין:
נ"ב דאמרי' עלה דאם עבר ולקטן ביו"ט כשר ומפרשינן בגמ' בשענביו שחורות עסקינן אבל ירוקות לא פסלי ומיירי דהושחרו מעיו"ט ופשטינן מהא דדחוי מעיקרא לא הוי דחוי:
נ"ב כגון כשנשחרו ענבי ההדס ביו"ט שאז קודם שנשחרו שהיו ירוקים ההדס היה ראוי למצוה וכשנשחרו נדחה וכאשר ירקו אח"כ חזר ונראה:

דף כ:

זמן:
תי' אפי' רשום למחוק:
נ"ב פי' שנעבדה אינה אסורה להדיוט וכן אילן יבש אפשר שנשתנה מברייתו:
נ"ב דבדיעבד שחיטתו כשרה:
נ"ב פי' אם שחט בו שחיטתו פסולה:

דף כא.

נ"ב גבי הא דאמרו על ריב"ז שהיה יושב בצילו של היכל ודורש כל היום כולו ואביי מוכיח מהתם דהיכא דלא אפשר וקא מיכוין שרי דריב"ז לא היה אפשר לדרוש הלכות החג בשום בית המדרש שלא היה מחזיק כל הבאים לשמוע הדרשה ומכוין ליהנות בצל הקדש ושרי ורבא אמר דמשום הא לא אריא דשאני היכל וכו' פי' דאין הנאת צילם נאסרת באופן זה שאינו דרך הנאתו:
מדמקשינן כצ"ל:
והא כצ"ל:
נ"ב למימר:
נ"ב אמר:
ואם כצ"ל:

נ"ב דבטלה לגבי זקנה ואינה חייבת בערלה ואין בה דין רבעי:

דף כא:

נ"ב פי' הול"ל מודה ר' יוסי שאין נוטעין אגוז של ערלה:
נ"ב דהיינו ר' יוסי:

דף כב.

נ"ב אפי':

דף כב:

נ"ב בגמ' גרסי' ונשתרי לך וכתב ב"י ולמוכרן כל אחד בפני עצמה אמר לו כן כמו שפרש"י ז"ל:

דף כג:

תי' פנים נמחק:
נ"ב ביה:

דף כה:

נ"ב אם:
נ"ב צ"ל לחנותא וכ"ה בגמ' ע"ש:
נ"ב יין לפיו:
הוי כצ"ל:
נ"ב נ"ל שנוגע לדרוך היין ואף על פי שלמדנו סכסוך דרגל כו':

דף כח:

אין דרך נסוך בכך ע"י קרקוש יין בתוך הכלי בשעה שנשאר ולפי זה כו' כצ"ל:

דף לג.

שהוא מפליג בכדי שישתום כו' דש"מ דכולה מתני' בסתומין בכדי וכו':

דף לח:

אפומייהו. שוליהם למעלה ופיהם למטה משום חותם בתוך חותם כצ"ל: